

**Noodige onderrichtingen voor de slaafhandelaren,
door D.D. Gallandat.**

Deze tekst is te vinden op de website 'Nederland en de slavenhandel'
(www.africaserver.nl/slavernij).

Anatomie, Chirurgie, et artis Obstetricandi Lector, te Vlissingen.

TE MIDDELBURG,
BY PIETER GILLISSEN 1769.

't Voorkomen van ziekten moet, zoo weinig als mogelyk, in 't geven van Geneesmiddelen bestaan, maar eerder in zulke algemene lessen, als alle gemakkelyk komen betrachten. LIND.

NOODIGE ONDERRICHTINGEN VOOR DE SLAAFHANDELAREN

De Heidenssche Wysgeer *Pythagoras* had, myns oordeels, een fraay denkbeeld van het gene in deze wereld omgaat, wanneer hy dezelve heeft vergeleken by een jaarmarkt, waar henen zig een groot aantal van menschen uit verscheiden oorden begeeft, sommigen uit nieuwsgierigheid om te zien en gezien te worden; anderen om te koopen of verkoopen; doch allen tot hun voordeel of vermaak.

Myn oogmerk is geenzins om deze gelykenis door veelvuldige voorbeelden op te helderen en te staven, wyl zy eene waarheid in zig bevat, welke aan allen, die regelmatig denken en hunne gedachten over de byzondere bedryven van den mensch hebben laten gaan, niet onbekend kan zijn. Alleenlyk zal ik hier aanmerken, dat 'er vele bedryven plaats hebben, welke ongeoorloofd zouden schynen, indien 'er geen byzonder voordeel in te vinden was. Getuige zy hier van de *Slavenhandel*, dien men alleen door het voordeel, 't welke dezelve aan de kooplieden toebrenge, van onwettigheid kan vryspreken. Deze opmerking moet echter geenzins strekken om tegenwerpingen te staven, welke sommigen tegen deze handel inbrengen; tegenwerpingen, die meest alle op vooroordeelen gegrond zyn.

Vele menschen zyn van gedachten, dat, onder de negers, de ouders hunne kinderen, de mannen hunne vrouwen verkoopen, en ook de eene broeder den anderen; doch dit zyn enkele verdichselen en vertellingen, welke van alle waarheid ontbloot zyn (a). Men kan immers licht begrypen dat steden, koninkryken of gemeentebesten, waar in soortgelyke handel plaats zoude hebben, onmogelyk bestaan kunnen; doch men laat zelden zyne gedachten zoo verre gaan; men is meer genegen om deze vertellingen blindelings voor waarheid aan te nemen, dan zig de moeite te geven, om de bestaanbaarheid daar van te onderzoeken.

Ik moet bekennen, dat ik van soortgelyke vooroordelen niet vry was, wanneer ik voor de eerste maal de Afrikaansche kusten bezocht; en dat ik ten hoogsten verwonderd was te zien, dat 'er, onder de onbeschaafde volkeren van dat waereld-deel, zeer goede wetten omtrent de slavernye plaats hadden.

By de *Guineesche* negeren worden de voornaamste misdaden met boeten gestraft; doch by gebrek van betalinge worden de misdadigers aan de schepen tot slaven verkocht. De onvermogene schuldenaars, of die niet betalen willen, worden ook volgens hunne wetten tot slaven verklaard: Echter worden deze zelden aan de *Europeanen* verkocht, zy houden ze tot hun eigen gebruik, of worden in 't land bewaard op hope, dat zy door hunne vrienden zullen gelost worden. Het grootste aantal der negeren, welke aan de schepen worden verkocht, zyn geboren slaven, of die in den oorlog gevangen zynde, vervolgens allen tot slaven gemaakt worden. Eertyds waren zy gewoon een aanmerkelyk getal dezer laasten te dooden; doch sedert de slavenhandel plaats heeft, is het een algemeen gebruik geworden om die allen, zoodra mogelyk, tot voordeel te verkoopen.

Dat de gevangenen in den oorlog, van onheugelyke tyden en genoegzaam by alle volkeren, tot slaven wierden verkocht, is bekend aan allen die de gewyde bladeren en waereldlyke historien gelezen hebben; en dat dit tegen het recht der volkeren niet strydig is, getuigt de Apostel PETRUS in zynen 2.Zendbrief, 2.Hoofdstuk, V.19.

Van wien iemand overwonnen is, dien is hy ook tot dienstknecht gemaakt.

Dat de slaverny met de vryheid van het Evangelie bestaanbaar is, wordt door JACOBUS ELISA JOHANNES CAPITEIN klaar bewezen, in zyn Staatkundig-Godgeleerd-onderzoekschrift over de slaverny, als niet strydig tegen de Christelyke vryheid, verdedigd onder de voorzittinge van den Hoogleraar J. VAN DEN HONERT, T.H. ZOON.

Indien men niet aanmerkt, dat door den slavenhandel een groot aantal nuttige menschen in 't leven behouden worden; dat de slaven een veel beter leven in onze *Amerikaansche* landen hebben dan in hun vaderland; dat het voordelig is voor de negervolkeren, dat hunne misdadigers door dezen handel voor altoos weg gevoerd worden; en indien men daar en boven gade slaat de voordeelen, welke daar uit spruiten voor onze *Amerikaansche* volksplantingen, alwaar de negers tot den landbouw veel bekwamer zyn dan de blanken of de Americanen, zal men moeten bekennen, dat het voordeel. 't welk daar uit voortkomt zoo wel voor de negervolkeren als voor de slaven, voor de kooplieden in 't algemeen, en voor de volksplantingen in 't byzonder, de ongevoeglykheden of alle andere tegenwerpingen, welke men te berde zoude kunnen brengen, verre te boven gaat.

Waar uit ik besluite dat deze handel, zonder kwetzinge van 't geweten, kan en mag voortgezet worden. En waarom zoude men denzelven niet voor goed keuren, zoo wel als andere zaken welke gene betere verschooninge hebben?

Onder alle de zeesteeden van ons Nederland is 'er gene waar van de kooplieden zig meer daar op toelekken om schepen ten slavenhandel uit te rusten dan te VLISSINGEN, en 't is zeker dat zy daar van 't meeste voordeel geniet, My is van goeder hand bericht dat 'er deze twee laatste jaren (1767. en 1768.) 42. schepen naar de kusten van *Africa*, onder recognitie van de W.I. Compagnie dezer landen, zyn uitgevaren, namelyk van *Amsterdam* 4. om slaven; van *Rotterdam* 4. om slaven; van *Middelburg* 10. om slaven, en 2. om goud en yvoir; van VLISSINGEN 18. om slaven, en 4. om goud en yvoir,

dus te zamen 42. schepen. Uit deze echte lyst blykt dat 'er alleen van VLISSINGEN 22. schepen op *Afrika* varen en maar 20. van alle de andere steden samen. Men kan ook uit deze lyst nagaan hoe veel slaven 'er jaarlyks door de Nederlanders alleen uit *Africa* gevoerd worden. Indien men een reis om slaven op twee jaren rekent, en dat ieder schip maar 350. slaven inkoop, zal men bevinden dat het getal der gekochten in 't geheel op 6300. belooft, en door de Vlissingers alleen op 3100.

Men zegt (b) dat 'er in sommige jaren, ten minsten 70000. slaven uit *Africa* gevoerd zyn, welk getal misschien wat groot zal voorkomen; doch dit zal zoo ongemeen niet schynen, indien men aanmerkt dar de *Guineesche* kust van *Cabo Verde* tot *Angola* zig omtrent 1000. duitsche mylen in de lengte uitstrekt, en dat de veelwyvery op alle plaatsen veroorloofd is (c).

Verzekerd zynde dat het goed gevolg van den slavenhandel zeer veel afhangt van de goede maatregelen en bekwaamheid der heelmeesters, heb ik dienstig geoordeeld om in deze verhandeling eenige korte, doch noodzakelyke onderrichtingen nopens dit onderwerp aan de onervarene heelmeesters te geven, waar door zy, dezelve in acht nemende, beter in staat zullen zyn om de plaats van Opper-heelmeester op een slavenschip te bekleeden, en hier door hun eigen voordeel en die der redery te betrachten.

Wanneer een scheeps-bevelhebber met zyn schip op de kusten van *Africa* is aangekomen om in slaven te handelen, moet hy voor al in acht nemen, dat hy jonge, sterke, onverminkte en gezonde slaven inkoop, en dat wel om de volgende redenen: 1. Om dat deze de bekwaamsten zyn om de landen in onze *Amerikaansche* volksplantingen te bebouwen. 2. Om dat het zeer bezwaarlyk valt zieke slaven aan scheepsboord te genezen. 3. Om dat het gevaarlyk is een beginsel van besmetting in zulk' eene naauwe plaats als in een slavenschip te brengen. 4. En eindelyk, om dat 'er veel minder voordeel van oude, zieke of gebrekkige slaven, by de verkopinge in de West-Indien, te halen is.

Vermits de scheeps-bevelhebber zeer zelden de vereischte kundigheid bezit om te onderzoeken of een slaaf met verborgen kwalen of eenige andere lichaams-gebreken behebt is, wordt den Opper-heelmeester gelast om alle de slaven, welke door de negerkooplieden aangebracht worden, nauwkeurig te visiteeren, en daar van aan den bevelhebber verslag te doen, voor dat dezelve gekocht worden, op dat hy in de koop niet bedrogen worden. Indien dan de heelmeester nooit om slaven gevaren heeft, zal hy in den beginne niet zelden verlegen staan om deze visitatie naar behooren te verrichten, wyl dit een onderzoek is, 't welk hy op een chirurgyns-winkel of in een hospitaal niet heeft kunnen leeren; ook heeft hy by de geenees- en heelkundige schryvers niets gelezen waardoor hy die vereischte kundigheid kan verkregen hebben. 't Is niet dan door de oeffening dat hy daar van een zekere kennis en hebbelykheid kan verkrygen; dus loopt hy gevaar om door de list der negerkooplieden bedrogen te worden, wyl deze, als schrandere en doorslepen handelaaren, alle mogelyke kunstenaarjen in 't werk stellen om de gebreken der slaven te verbloemen en te bedekken. Niets kan, myns bedunkens, voor den heelmeester onaangenamer zyn, dan in 't vervolg te ontdekken dat hy zig door de neger-kooplieden, of zyne eigene onoplettigheid, heeft laten bedriegen; en 't geen deze onaangenaamheid noch meer bezwaard, is, dat hy niet zelden de hartgrievende verwytingen van de sloopofficieren moet

aanhooren, welke dan ook dikwyls een ergwaan wegens zyne verdere kundigheid plegen op te vatten.

't Is dierhalven ten hoogsten noodig dat de scheeps-heelmeesters (de andere scheepsofficieren niet uitgezonderd, welke somtyds ook verplicht zyn, by afwezenheid van den heelmeester, dit werk te verrichten,) om de visitatie der slaven met alle mogelyke oplettenheid in 't werk te stellen en in staat te zyn het vereischte rapport daar van te doen; op dat de koper niet bedrogen worden, (d) ten dien einde op alle de volgende zaken een byzonder acht te slaan:

1. *Op den ouderdom van den slaaf.* Men begrypt licht dat oude slaven veel minder geld in America waard zyn dan jonge, en dus dat die door de scheepsbevelhebbers niet gekocht worden, voor al wanneer 'er overvloed van is; en zoo dit al eens om reden geschiedt, is het niet als voor een minderen dan den vastgestelden prys. Geen *coquette* in 't vaderland is zoo bezorgd om zig wel te kappen als de neger-kooplieden om hunne oude slaven, wanneer zy die verkoopen willen, wel op te schikken en een goed oog te geven. Zy worden gewasschen, gewreven, gesmeerd, geschoren; de gryze hairen worden geverfd of uitgetrokken, zoo wel die van den baard als van 't hoofd; zy krygen veel eten en drinken, en, met één woord, alle mogelyke middelen worden in 't werk gesteld om de kenmerken des ouderdoms te doen verminderen, en, was 't mogelyk, t'eenemaal te doen verduisteren, waar door het niet zelden gebeurt, dat een onervaren heelmeester een slaaf van 50. of 60. jaren aanziet voor een die slechts den ouderdom van 30. of 40. jaren bereikt heeft, 't geene hy maar eenige dagen daar na ontdekt. Hy moet dierhalven, by de visitatie, naauwkeurig gade slaan of de voornoemde kunstmiddelen, door de neger-kooplieden, in 't werk gesteld zyn; hy moet, met alle mogelyke oplettenheid, onderzoeken, of het hair geverfd is, hy moet het op eenige plaatsen afwasschen om het bedrog te ontdekken, en altoos een kwaad vermoeden hebben, wanneer 'er op 't hoofd kaale plekken ontdekt worden. Voor 't overige moet hy ook acht geven op de slapheid van de borsten der vrouwen, op de rimpels van de huid, of de slaaf de tanden ontbeert, enz. om hier door ten naasten by den ouderdom te kunnen ontdekken en bepalen. Deze voorzorgen zyn onnoodig, wanneer men een jongen of onvolwasschen slaaf visiteert, wyl zulks dan met den eersten opslag van 't oog ontdekt kan worden.

2. *Op het gezicht van den slaaf.* Een neger die eenig gebrek aan een of aan beide de oogen heeft, waar door zyn gezicht wordt verminderd, is zeer weinig geld waard; en nimmer zal een scheeps-bevelhebber een blinden slaaf koopen, wyl hy denzelven, in *America*, nooit zoude kunnen verkopen. De uitwendige ongemakken, als traanfistel, verzwering der bal, paalen op dezelve, de staar (*cataracta*) en andere oogkwaalen, worden door het bezichtigen van de oogen gemakkelyk ontdekt; maar de blindheid, uit eene ziekte ontstaande, welke men *gutta serena*, of verstopping der gezichtzenuw noemt, is allermoeyelykst te kennen, om dat deze kwaal plaats kan hebben, zonder dat 'er zig eenig gebrek vertoont in de oogen, die 'er van aangedaan zyn. Dus moet de heelmeester in zyn onderzoek voorzichtig zyn; hy moet zig door proefnemingen verzekeren, dat de slaaf uit zyne beide oogen zien kan; en dit kan gemakkelykst geschieden, wanneer men het een oog met de hand toehoudt, en doet als of men met den vinger in het ander oog wil steken, dan zal de slaaf op het oogenblik het oog toeknypen, 't geen dan een zeker

teeken is dat hy 'er door zien kan. Deze proef moet aan beide de oogen genomen worden. By gebrek van deze oplettenheid loopt men gevaar om een slaaf te koopen, welke maar door één oog zien kan (e); en dit wordt dan maar eerst ontdekt wanneer men den slaaf in America wil verkoopen, alwaar hy op nieuws wordt gevisiteert door eenen heel-meester, welke door de dagelyksche oeffening, aangaande dit onderzoek, meer oplettenheid en kundigheid heeft verkregen.

3. *op de spraak en het gehoor van den slaaf.* Men zal licht begrypen, dat een stomme of doove slaaf weinig of geen geld waard is, en dat het zeer onaangenaam en schadelyk, zoo wel voor den heelmeester als voor den bevelhebber, zoude zyn, indien deze het ongeluk had een slaaf te koopen die beide stom en doof was: 't is echter niet zonder voorbeeld. De heelmeester moet dan ook op deze ongemakken by de visitatie eene byzondere acht geven. Hy moet noodzakelyk den slaaf hooren spreken, en teffens opmerken, of de koopman ook verplicht is hard te schreeuwen, om denzelven te doen spreken. Ik heb 't geval ontmoet dat ik een stommen slaaf, welke door een koopman aangebracht wierdt, moest visiteeren, en wyl hy 'er ongemeen wel uitzag, zoude ik hem zekerlyk voor goed gekeurd hebben, indien hy dat gebrek niet gehad hadde. Wanneer ik den koopman gebood om gemelden neger te doen spreken, schreeuwde hy zoo veel hy kon om hem daar toe te noodzaken, doch te vergeefs, want de slaaf sprak niet, waar over de koopman zeer verwonderd scheen te zyn, betuigende dat het maar koppigheid was om dat hy niet gaarne aan de blanken verkocht wilde zyn. Ik liet my echter door deze schynreden niet bedriegen. Ik vernam naderhand dat die slaaf in der daad stom was, en dat dezelve aan een portugeesch-schip, 't welk kort daar na voor by zeilde, verkocht wierdt. Ik kwam naderhand gevallig aan boord van het gemelde schip, wanneer de Capt. my verhaalde, dat hy een stommen slaaf had ingekocht, met den welken hy zeer verlegen was. Ik heb dit geval aangehaald, alleenlyk om aan te toonen, hoe zeer men in dezen handel op zyn hoede moet zyn.

4. *op alle de uitwendige gebreken van den slaaf.* Men moet nooit een slaaf voor goed keuren, die eenige ongemakken heeft, welke hem het werken kunnen beletten, wyl men denzelven in *America* niet zoude kunnen verkoopen, alwaar zy allen alleenlyk tot dat inzicht gekocht worden. Dierhalven is 't noodig dat de heelmeester hier op acht geeft. Hy moet niet alleen het gantsche lichaam van den neger op het allernaauwkeurigst bezichtigen, om de gebreken, welke aan het oog blood gesteld zyn, te ontdekken, maar hy moet hem ook betasten, doen gaan, springen, de armen en vingers bewegen en uitsteken, om hier door ten vollen verzekerd te zyn dat hy niet mank gaat, dat hy geen wonden, breuken, styve leden, bedekte kwaalen of eenige andere ongemakken heeft. Het springen is ook noodzakelyk by de vrouwen, om te ontdekken, of zy geen uitzakking der lyfmoeder hebben, waar aan zy somtyds onderhevig zyn. Voor al moet men acht geven op het getal der vingers en toonen; vermits de negers altoos bloodsvoets gaan, zyn ze aan vele ongemakken bloodgesteld, waar door zy dikwyls een of meer toonen komen te verliezen. Ik weet verscheiden voorbeelden, daar de heelmeester een slaaf voor goed gekeurd had, en dat men naderhand ontdekte, dat dezelve een vinger of een toon verloren had, en ik schaam my niet te zeggen, dat het my eens gebeurd is. Ik hoop dat myn voorbeeld en openhartige bekentenis zal strekken om aan anderen meer

oplekken in te boezemen. Wanneer men een frisschen jongen slaaf visiteert, die 'er op het eerste gezicht zeer wel uitziet, is men dikwils maar al te voorbarig om een gunstige uitspraak te doen. Dit is eene waarheid die zelfs door de allergeooffendste slaafhandelaren niet tegengesproken zal worden, wyl het byna onmogelyk is, dat zy in 't visiteeren der slaven veel ondervinding verkregen hebben, zonder eens in 't eene of 't andere bedrogen te zyn.

5. *op de inwendige kwaalen van den neger.* Men moet, zoo veel mogelyk is, onderzoeken of de slaaf met geen inwendige ziekten behebt is, als koorsden, borstkwaalen, geelzucht, scheurbuik, verstoppingen in de lever of in de milt enz. Myn oogmerk is geenzins om hier de kenteekenen van deze kwaalen op te geven, om dat iemand, die daar van onkundig is, ook onwaardig is om de plaats van scheeps-heelmeester te bekleeden; maar myn doelwit is dezelve te waarschouwen om altoos op hunne hoede te zyn, wyl de neger-kooplieden nooit zullen nalaten, om de ziekten van de slaven, die zy verkoopen willen, te bedekken. By voorbeeld, wanneer een slaaf aan boord gebracht wordt om verkocht te worden, en dat hy de koorts of eenige andere inwendige kwaalen heeft, zal de neger-koopman zekerlyk die ongestalte aan de zeeziekte toeschryven, waar aan lieden die nooit op zee zyn geweest veelyds onderhevig zyn. Aan een anderen kant, gebeurt het ook wel dat zoo een slaaf, zonder ziek te zyn, echter met zware benauwdheid, angst, en een verwilderd gezicht is aangedaan, even als of hy dadelyk een zware koorts had, voortkomende uit de verbeeldinge, dat hy door de blanken ter dood zal gebracht en vervolgens gegeten worden, 't gene hem door zyne landsgenooten is ingeboezemd. Daar en boven is het zeker, dat de inlandsche negers de uitheemsche slaverny boven alle dingen vreezen; en dus is het niet te verwonderen, dat zoo een slaaf, wanneer hy zig aan boord bevindt om verkocht te worden, en het laatste vaarwel aan zyn land te zeggen, somtyds met de allerhevigste gemoedsbewegingen is aangedaan. Dit heeft echter meer plaats by de vrouwen, dan by de mannen, om redenen aan alle genees- en heelmeesters bekend, en dus onnoodig om hier te melden.

6. Eindelyk, *op de geboorteplaats van den slaaf.* De ondervinding heeft aan de *Amerikaansche* planters geleerd, dat de slaven, welke in zekere landstreken van *Africa* gebooren en opgevoed zyn, veel bekwaamer worden dan anderen, tot het werk waartoe zy gekocht zyn, namelyk den landbouw; en dit is de reden waarom de *Guineesche* slaven (alle andere zaken gelyk staande) altoos veel duurder verkocht worden, dan de *Angoolsche*. Onder de *Guineesche* slaven zyn de *Cormantynsche*, de *Santynsche* en *Sidasche* de besten; de grein-kustslaven zyn minder in achtiging, en die uit de bocht, als de *Benin*, de *Gabon* en *Cammaronas*, worden in 't algemeen voor de slechtsten gehouden. Het is zeker dat deze laatsten van een luyen en lafhartigen aard zyn, en dat zy nooit tot het werken zoo bekwaam worden, als de kust slaven, welke doorgaans van een kloekmoedigen aart zyn; zy zyn niet alleen sterker en levendiger, maar ook werkzaam, schrandere en bedrevener, hebbende in 't algemeen een levende bevatting en vaardig verstand. Hierom zyn ze tot den landbouw en tot allerley ambachten bekwaamer, dan alle andere slaven, welke in onze *Amerikaansche* volksplantingen overgevoerd worden, en dierhalven zyn zy ook meer geld waardig.

Het is niet genoeg dat men alle, de hier voornoemde zaken in acht neemt, en dat men een welgeconditioneerde Armazoen slaven heeft ingeruild;

het voornaamste is dan alle mogelyke voorzorgen en middelen aan te wenden om dezelve, veilig en in een gezonden staat, naar *America* over te voeren. Men moet bekennen dat het zeer moeyelyk is om daar in wel te slagen, wyl men dagelyks onverwachte en onvermydelyke zwaarigheden ontmoet; waar door het capitaal der redery in 't grootste gevaar wordt gebracht. Om er een denkbeeld van te hebben, zal het noodig zyn, hier eene korte schets, zoo wel van den staat van 't schip, als van den toestand en behandeling der slaven, te geven.

De meeste slaven-schepen hebben naauwelyks de lengte van 80. voeten over steven; zoo een schip is altoos in twee legerplaatsen verdeeld. 1. Het tusschendecks, geschikt tot de legginge der mans-slaven, is een plaats welke de breedte en lengte van 24.3 en de diepte van 5. voeten heeft. In deze vierkante ruimte, worden beddingen van greine planken gemaakt, om ook tot slaap-plaatsen te dienen, zonder de welke het volstrekt onmogelyk zoude zyn, in zoo een naauw vertrek 200. slaven te bergen.

Deze slaven krygen lucht, van voren door het voorluik, en van achteren door het groot luik, welke beide luiken 's nachts altoos met met roosters overdekt zyn. 2. De schans, geschikt tot de legginge der vrouwen, is een plaats welke gemeenelyk de lengte en breedte van 18. en de diepte van 7. voeten heeft. Door behulp van beddingen wordt deze ruimte bekwaam om 150. vrouwen en kinderen te bergen, dewelke lucht ontfangen, eensdeels door 4. luchtpoortjes (die doorgaans zoo klein zyn dat 'er weinig lucht door komt, en daar en boven is men genoodzaakt dezelve te sluiten wanneer het maar eene tamelyke koelte waait); en anderendeels door het achterluik, waar over 's nachts altoos een rooster legt. De lucht wordt grootelyks belet door een vaste houtte tent, welke boven de schans gemaakt wordt, schoon 'er ook in 't midden van deze tent een luik is, 't welk recht boven dat van de schans legt.

Indien men daar en boven aangemerkt, dat de mans slaven met yzers of boeyen aan een gekoppeld zyn; dat de slaven in 't algemeen maar tweemaal op een dag gespyst worden, des voormiddags met gort, en 's namiddags met paardeboonen, of den eenen dag met paardeboonen en den anderen dag met gort, en dat zy niets dan water te drinken krygen, zal men gemakkelyk kunnen begrypen, dat het zeer bezwaarlyk is, een armazoen slaven, in een goeden staat naar *Amerika* over te voeren.

De dagelyksche ondervindinge leert, dat men dikwils het geluk heeft om de slaven in een goeden staat over te brengen, wanneer men de noodige zorgen om ze wel te behandelen in acht neemt; en zy leert ook dat door de onachtzaamheid van goede voorzorgen veelyds een groot getal der zelve komt te sterven. 't Is dan van de uiterste noodzakelykheid, dat, niet alleen de heelmeesters, maar ook de andere scheeps officieren, zig daar in 't byzonder op toe leggen, om alle zaken te onderzoeken, en in acht te nemen, welke tot het welzyn der negeren kunnen strekken.

Menschlievenheid en eigen belang moet ieder slaafhandelaar daar toe aanzetten, vooral indien men daar by aanmerkt, dat de middelen, welke in 't werk gesteld worden om ziekten voor te komen, een vry zekerder uitwerking hebben, dan die, welke gebruikt worden om ziekten te genezen, vooral op een schip. Dienvolgens zal het van eenig nut kunnen zyn, indien ik, in 't korte, de voornaamste zaken, welke men, aangaande de behandeling der slaven, in 't algemeen behoort in acht te nemen, hier ter neder stelle.

I. De eerste zaak, waar op men behoort acht te geven, is, om aan de slaven zoo veel verversching van zuivere en gezonde lucht te bezorgen als eenigzins mogelyk is. Men weet door veelvuldige en echte waarnemingen, dat 'er voor de gezondheid niets nadeeliger is dan eene kwade lucht, en wy hebben gezien dat de legerplaatsen der slaven daar door besmet moeten worden, vooral indien men in aanmerking neemt het groot getal volwasschen menschen, welke in een bedompt vertrek van 24. voeten in 't vierkant moeten huisvesten. De broeying, ademtochten en uitwaassemingen van zoo veel gezonde menschen zyn immers alleen in staat om de zuiverste lucht te bederven. En wat moet het dan niet zyn, wanneer daar onder een zeker aantal van zieken gevonden wordt?

't Is dierhalven van het uiterste belang dat men, om alle besmetting voor te komen, zoo veel frisse en gezonde lucht brengt, als eenigzins doenelyk is, niet alleen in de legerplaatsen de slaven, maar ook in 't gantsche schip. Jammer is 't dat de werktuigen als blaasbalgen, vuurwerktuigen, wind raderen en ventilators (s), welke tot dit heilzaam oogmerk zyn uitgedacht, aan boord van een slavenschip geen plaats kunnen hebben. Maar al was dat mogelyk, zouden de reders wel ooit tot die onkosten overstappen? 't Is niet onwaarschynelyk, wyl zy de kosten niet willen doen om grootere en ruimere schepen uit te rusten, welke veel bekwamer tot dezen handel zouden zyn. Men zal zig hier over geenzins verwonderen, indien men slechts aanmerkt dat het eenigste doelwit der redery in dezen is, geld te winnen; en dat is niet wel mogelyk indien men de scheeps uitrustingen veel bezwaart (g). Dus moet men zig vergenoegen met de middelen welke thans tot dat inzicht kunnen in 't werk gesteld worden, namelyk: door de luiken zoo veel open te houden als de omstandigheden eenigzins toe laten; door tochtgaten te maken waar door de bedorve lucht ook een uitgang kan vinden; door koelzeilen te gebruiken; door buskruid in den brand te steken; door rookingen van wierook, jeneverbessen, enz. en door het besproeyen met azyn of limoenzap. Alle deze middelen moeten met oordeel en alle oplettenheid in 't werk gesteld worden, vooral wanneer het weer en de gelegenheid toelaaten dat de slaven eenigen tyd op 't dek kunnen blyven, op dat zy daar na hunne slaapplaatsen weder kunnen betrekken, om 'er de verkwikking van een frisse lucht en aangenaamen reuk te genieten.

2. De tweede zaak, waar op men behoort acht te geven is, om het schip en de slaven rein en zindelyk te houden. Wyl de morssigheid verscheiden kwaalen kan voortbrengen, is 't van de uiterste noodzakelykheid, aan boord van een slavenschip, zyn indien de recognitie gerekend wierdt naar het getal der gekochte of verkochte slaven, en niet naar de grootte van 't schip. Deze schikking zoude niet schadelyk voor de Compagnie, en aan de redery voordeelig zyn, alwaar een groot getal morssige menschen in een zeer naauw begrip by den anderen vergaderd is, de zindelykheid te betrachten. Het bovenschip moet noodzaakelyk alle dag geschrobt en gespoeld worden; de legerplaatsen der slaven moeten ook alle dag gereinigd worden. Daar en boven moet het tusschendeck en de schans tweemaal 's weeks geschuurd en schoon gemaakt worden. Tot dit werk worden met voordeel gebruikt de slaven, welke eenige *dispositie* tot het scheurbuik hebben, die gemeenelyk *malingers* genoemd worden, wyl de beweging voor de zulken zeer nuttig is om den voortgang dier kwaale te beletten. Men begint met schoonmaken 's morgens ten tien uren, om 's middags klaar te hebben, op dat de vochtigheid

voor den nacht weder uitkome. 't Is dan ook zeer dienstig dat men buskruid in brand steekt, rookingen en bespriengingen met azyn of limoenzap in 't werk stelt, en daar na zoo veel frisse lucht verschaft als mogelyk is, om daar door des te schielyker de vochtigheid te doen vervliegen. Men moet zorge dragen dat de slaven zoo weinig morssig zyn als doenelyk is; men moet ze verlof geven om zig op den middag te wasschen, en de onwilligen daar toe dwingen; acht geven dat hun hoofdhair geschoren worde, dat zy geen vuiligheid om laag doen (h), en dat de zieken een afgezonderde legplaats hebben.

3. De derde zaak, waar op men behoort acht te geven, zyn de levensmiddelen. Het is ten hoogsten noodzakelyk dat een scheepsbevelhebber zig, zoo wel voor de slaven als voor het scheepsvolk, van versche en welgeconditioneerde mondbehoefte voorziet, en vervolgens alle zorg aanwendt om dezelve, zoo veel mogelyk is, goed te houden. Het was te wenschen dat men, by de inscheping, van de uitvinding van den heer HALES gebruik maakte, om de scheeps mondbehoefte, welke gemeenelyk en voor al op langduurige reizen, door verscheiden insecten worden aangetast, voor bederf te bewaren. Hy wilt dat men de vaten, waar in de scheeps-victualie wordt bewaard, wanneer dezelve reeds gevuld zyn, met zwavel zal berooken, zoodanig dat de inleggende eetwaren als van zwaveldamp doortrokken zyn, waar door de insecten, als kalanders, kevers, schalbyters, schietwormen en ander gewormte afgeweerd kan worden. Deze berooking kan geen schade of kwaden smaak aan de spyzen toebrengen, indien men slechts in acht neemt, dat zy een weinig tyd in de open lucht staan voor dat zy gebruikt worden. Men kan deze berooking, wanneer de reis lang duurt, ten tweedemaal aan boord herhalen. 't Is van het uiterste aanbelang dat de scheeps-officieren zorge dragen, dat der slaven ketels, door den scheepskok, zeer zindelyk gehouden worden. De spyzen moeten nooit in de ketels gedaan worden, om te koken, dan na alvorens naauwkeurig onderzocht te hebben, of dezelve naar behooren geschuurd en afgedroogd zyn; de spyzen moeten ook nooit, na dat zy gekookt zyn, in de kopere ketels blijven staan. 't Gevaar van de nalatigheid dezer voorzorgen is te wel bekend, dan dat ik noodig zoude achten my des aangaande verder uit te laten.

Het is ook zeer nuttig, dat een bevelhebber, wanneer hy zig met een slavenschip op de kusten van *Africa* bevindt, voor de slaven ververssing koopt, als *milhio*, *yams*, *potatos*, *pisang*, en vooral limoenen, zoo om ze langzamerhand aan de paardeboonen en scheepsgort te doen gewennen, als om het scheurbuik en andere kwalen voor te komen; en inzonderheid moet dit niet nagelaten worden, wanneer men genoodzaakt is de slaven langen tyd aan scheepsboord te houden, eer men den overtocht naar *America* onderneemt.

4. De vierde zaak, waar op men behoort acht te geven, is op 't water. De dagelyksche ondervindinge leert, dat het water, 't welk men uit het Vaderland mede voert, na verloop van eenige weken aan het bederven raakt, waar door het een zeer onaangenaamene reuk verkrygt. Deze kwade hoedanigheid, welke door het verrotten van insecten wordt voortgebracht, blyft niet altyd voortduren; 't water wordt wederom goed, doch maar voor eenigen tyd; het raakt opnieuw aan het stinken door de verrotting van andere wormtjes, en daar na wordt het wederom goed. Deze verandering, door sommigen *ziekte van 't water* genoemd, geschiedt somtyds drie of viermaalen

op de reis, doch op het laatste blijft het altyd zoo goed dat men 'er op de kusten van *Africa* geen beter kan bekomen. Maar vermits het volstrekt onmogelyk is, zoo veel water uit het vaderland mede te voeren, als voor een gantsche reis noodig is, moet men gebruiken 't welk men op de kust kan bekomen, en het is veelyds zeer moeyelyk om 'er goed water te krygen, vooral in den droogen tyd. Men is niet zelden genoodzaakt het water te halen uit opene putten, alwaar het zelve geduurende den droogen tyd stil staat, en aan de zon en lucht is blootgesteld. Vermits de lucht, in die gewesten, door duizenden ongedierten bezwangerd is, vallen zy in die opene putten, raken aan 't bederven, en laten niet na om zeer schielyk een geginsel van verrotting in 't water voort te brengen, 't welk voor de gezondheid niet dan zeer schadelyk kan zyn. De ondervinding heeft geleerd, dat de kwade hoedanigheid van dit water, doorgaans de oorzaak is van de *Diarrhoea* en *Dysenteria*, aan welke ziekten men zoo dikwils het ongeluk heeft vele slaven te verliezen.

Indien men gelegenheid heeft om op de *Afrikaansche* kusten het water te kiezen, moet men altoos den voorrang geven aan het helderste, 't welk het bleekste van verwe is, de minste geur en smaak heeft, de minste grondigheid nalaat, en het welk zig op de gemakkelykste wyze met de zeep laat vermengen. De boots-gasten moeten ook, wanneer zy de watersvaten naar de boot voeren, zorge dragen dat dezelve wel gestopt en digt zyn, op dat 'er geen zout water in kome; want men is dikwils genoodzaakt, uit hoofde van de zware strand-branding, de watervaten in zee te werpen om dezelve in de boot te kunnen krygen.

Het ware te wenschen dat men al het drinkwater konde laten koken, waar door alle de insecten, die 'er in zyn, zouden komen te sterven en naar den grond zinken, doch dit is aan boord van een slavenschip niet wel doenelyk; men heeft dikwils moeyte genoeg om het zelve alleenlyk voor de zieken gekookt te krygen.

De verrotting van het water kan men voorkomen, met 'er een weinig in te gieten van den eenen of anderen zuuren geest, gelyk eenige droppen olie van vitriool, olie van zwavel; drie droppen olie van zwavel op een pint water is volgens den heer *Hales* genoeg, en het wordt 'er niet alleen niet gezonder door, maar veel eer, ten minsten voor sommigen, heilzaamer en smakelyker: doch het zoude niet raadzaam zyn zoo veel van deze olie te mengen in den dagelykschen drank; de ondervindinge zal het best leeren, hoe veel droppen op een legger moeten gegoten worden, om het oogmerk te bereiken. Olie van vitriool kan ook hier toe dienen; maar eene drop op een geheele pint water is overvloedig genoeg, en doet zoo veel als drie droppen geeft van vitriool, of olie van zwavel. De Heer DES LANDES, *Histoire de l'Acad. R. des Sciences*, 1722. pag. 14. getuigt, dat hy het water zes maanden heeft goed gehouden, alleen door de leggers, eer het water daar in gedaan wierdt, met warm water uit te wasschen, en te luchten, met zwavel; echter pryst hy ook den geest van vitriool aan, welk middel by onze Nederlanders niet geheel onbekend is (i). Vermits deze middelen weinig moeite en kosten vereischen, moesten dezelve op onze slavenscheppen beproefd en in 't werk gesteld worden. Het is niet onbekend dat het water kan verbeterd worden, met 'er azyn onder te mengen: Een half pond azyn zou tot drie kannen water toereikende kunnen zyn, waardoor het niet onaangenaam wordt om te drinken. Het zelfde oogmerk bereikt men ook, als men eenige stukken kalmuswortel in het water doet.

5. De vyfde zaak, waar op men behoort acht te geven, is, zorge te dragen dat 'er katten aan boord zyn. Schoon dit van weinig belang schynt te zyn, ben ik echter van oordeel, dat deze inachtneming een zaak van gewicht is, en dat zy bygevolg de aanmerking zoo wel van de heelmeesters als van de bevelhebbers verdient. Indien men in aanmerking neemt, dat men op de slaven- en andere schepen dikwils door rotten en muizen geplaagd wordt, en dat de katten de beste behoedmiddelen daar tegen zyn, zal men dit niet te gering achten. In der daad, hoe dikwils gebeurt het niet dat de rotten en muizen de scheepslieden in levensgevaar brengen met het doorbyten van de victualie- en watervaten? Ja, het gebeurt somtyds, dat de schepelingen zelfs door dit ongedierte worden aangerand, waar van men een zeer aanmerkelyk voorbeeld vindt aangetekend in de beschryvinge van Commandeur ANSON'S reize naar de Zuidzee, waar in (j) gemeld wordt, dat het geen den ongelukkigen toestand van het scheepsvolk grootelyks vermeerderde, de groote meenigte rotten was, die hen zoodanig plaagden dat ze dag noch nacht konden rusten: want zoo dra de maats in de kooyen lagen, wierden zy door een heelen zwarm van dat ongedierte als bestormd, die over hen heenliepen en hen dikwils zeer gevoelig beten; ja van sommige maats, die door ziekte geen kracht meer hadden om zig te verweren, wierden de teenen van de voeten afgegeten; doch niets was yselyker om te zien, dan hoe die dieren de lyken schonden, die op 't dek lagen, etende de oogen uit het hoofd, en heele stukken uit de wangen, armen en beenen. Meer soortgelyke voorbeelden van de schadelykheid van dit ongedierte zoude ik hier kunnen byvoegen, doch dit geval alleen is genoeg, om alle zeelieden, welke zig op langduurige reizen begeven, van de noodzakelykheid om katten aan scheepsboord te hebben te overtuigen, en hen tot deze inachtneming aan te zetten.

6. De zesde zaak waar op men behoort acht te geven, is, om de slaven wel te behandelen. Deze aanmerking zoude misschien onnoodig zyn, indien alle de slaaf-handelaaren lieden van een goed gedrag, bescheiden, mededogend, geschikt waren, en slechts de voornaamste Christelyke deugden bezaten. De ondervinding leert dat wanneer een scheepsbevelhebber geschikt is, en de officieren en matroozen met een goed voorbeeld voorgaat, de slaven binnen scheeps-boord gemakkelyk geregeerd kunnen worden. Ik ben van oordeel dat de opstanden, welke onder de slaven zoo dikwyls plaats hebben, veel eer aan het kwaad gedrag van het scheepsvolk moeten toegeschreven worden, dan aan de vrees om door de blanken gegeten te worden, of aan de natuurlyke genegenheid om hunne vryheid weder te bekomen.

't Is noodzakelyk dat men aan de slaven, zoo dra zy gekocht zyn, te kennen geest, dat zy geen kwaad te wachten hebben; dat de blanken geen menschen-eeters zyn; dat zy de negers koopen om dezelve naar een goed land te voeren, alwaar zy veel van hunne landslieden zullen vinden, en alleenlyk tot den landbouw gebruikt worden.

Men moet de slaven op een bescheiden wyze aanzeggen, dat zy zig goedwillig aan hun noodlot moeten onderwerpen, de blanken gehoorzaam zyn, geen kwaad doen, of dat zy op de allerstrengste wyze zullen gestraft worden; doch dat, indien zy door de blanken beledigd worden, zy aan de officieren of aan de *Bomba* moeten klaagen, en dat zy dan aanstonds recht zullen bekomen.

't Is noodzakelyk aan de slaven de vryheid te geven om te dansen, of, (gelyk de scheepslieden het noemen) *baillaaren*, zoo dikwyls de omstandigheden het eenigzins toelaaten; ten dien einde is het zeer dienstig een trommel en andere speeltuigen aan boord te hebben, om ze daar toe aan te zetten en op te wekken, wyl die lichaamsoeffeninge, waar op zy zeer verzot zyn, hun niet alleen een byzonder vermaak verschaft, maar ook grootelyks tot derzelve welstand en gezondheid bevorderlyk is.

In 't aanleggen van deze danspartyen en vreugdebedryven, moet men acht geven, om de negers die in één land geboren zyn by den anderen te voegen, wyl slaven die uit een ander land zyn zelden met andere vreemden willen te doen hebben, zoo om dat zy elkander niet verstaan kunnen, als om dat hun muzyk en dans veel van elkander verschillen, en dat zy somtyds vyanden zyn. By gebrek van deze inachtneeming, ontstaan 'er dikwyls oneenigheden, waar door deze zoo noodzakelyke vermaakelykheden gestoord worden.

7. Eindelyk, de zevende en voornaamste zaak waar op de heelmeeesters behooren acht te geven, is, de zieke slaven wel te behandelen, en alles wat met mogelykheid binnen scheeps-boord tot derzelve genezing kan strekken, werkstellig te maken. Myn oogmerk is geenzins om de ziekten der zeevarenden of die der slaven te verhandelen, noch de daartoe vereischte geneesmiddelen voor te schryven. Verscheiden kundige en ervarenene genees- en heelmeeesters hebben zich sedert eenige jaaren in 't byzonder daar op toegelegd. De voornaamsten onder hun, welken dit onderwerp verhandeld, en daar in zeer gelukkig geslaagd hebben, zyn, de Heeren TITZING, in zyne geneeskunst ten dienste der zeevarenden; LIND, in zyne verhandeling over de middelen ter gezondheid op 's konings schepen, welke verhandeling met veele oordeelkundige en nuttige aanmerkingen is verrykt, door den in de genees- en heilkunde zeer ervarenen Heer P. DE WIND; ROUPPE, in zyne verhandeling van de ziekten der scheepvarenden; en S. DE MONCHY, in zyne verhandeling van de oorzaken, genezing en voorbehoeding der gewoone ziekten van ons scheepsvolk, dat naar de West-Indiën vaart, welke den prys van de Hollandsche Maatschappye der Wetenschappen heeft behaald, en in het zesde deel harer verhandelingen is geplaatst. Jammer is 't, dat deze weldoorwrochte verhandeling zoo weinig door de zeevarende heelmeeesters gelezen wordt, in wier handen de werken van gemelde Maatschappye zeer zelden te vinden zyn. Het zoude, myns oordeels, zeer nuttig zyn, dat die verhouding afzonderlyk gedrukt en te bekomen was, ten dienste der zeevarende heelmeeesters, tot welker gebruik zy het meest geschikt is.

In de voornoemde werken over de ziekten der zeevarenden (k) zullen de heelmeeesters genoegzaam alles vinden, wat ik hier aangaande de gewoone ziekten der slaven zoude kunnen zeggen; dierhalven achte ik het onnoodig om 'er een uittrekzel van te geven. Ik zal liever noch eenige andere algemeene aanmerkingen hier byvoegen.

De heelmeeesters moeten dagelyks alle de slaven naauwkeurig visiteren, en een byzondere zorge en oplettenheid omtrent de zieken hebben; zy moeten 'er in sommige opzichten de vaders van zyn; zy moeten ze zoo veel gemak verschaffen als mogelyk is; zy moeten zorge dragen dat zy uit de boeyen geslagen worden, niet alleen wanneer zy ziek zyn, maar ook wanneer

zy eenige dispositie hebben om ziek of scheurbuikerig te worden, en wanneer zy treurig zyn, 't geen doorgaans een aanstaande ziekte voorspelt.

Zy moeten hunne gedachten laten gaan op al 't gene tot hunne behoudenis eenigzins kan strekken, en met één woord alles in 't werk stellen wat hun droevig noodlot kan verzachten : ten dien einde moeten ook de bevelhebbers, zoo veel mogelyk is, de ververschingen koopen, welke de heelmeesters oordeelen voor de slaven dienstig te zyn, en vooral zorge dragen dat zy geen gebrek aan water hebben. 't Is somtyds ten hoogsten noodig dat de schepen, welke van de kust vertrekken, het eiland *St. Thome of Annebon* aandoen, om aldaar te ververschen; dit is het beste middel om de ziekten en de sterfte van de slaven, en van 't scheepsvolk, voor te komen. Men weet dat de limoenen en orange-appels, welke men op de gemelde eilanden altoos in overvloed, en voor een zeer geringen prys, kan bekomen, de krachtdadigste geneesmiddelen zyn om het scheurbuik, den geesel der scheepvarenden, tegen te gaan en te genezen.

Eindelyk zal ik hier noch byvoegen, dat een heelmeester, voornemens zynde om slaven te varen, zig niet alleen van de beste boeken over de genees- en heelkunde moet voorzien, maar ook van de zulke (I) waar uit hy een behoorlyke kennis kan verkrygen van het land alwaar deze handel gedreven wordt, van deszelfs inwoonders, van de luchtgesteldheid, van de natuurlyke historie, van de byzondere ziekten en geneesmiddelen, enz. Hy moet zig niet schaamen hunne byzondere genezingswyze te onderzoeken en beproeven, en altoos denken, dat ieder land geneesmiddelen voortbrengt, om de byzondere landziekten te genezen; hy moet zig herinneren dat wy de kennis van verscheiden uitstekende geneesmiddelen aan ongeletterde en woeste volkeren verschuldigd zyn.

“De groene kruiden,
“zegt BOSMAN (O), 't voornaamste
“middel waar meede de negers in haar
“siekten syn arbeidende, syn van so een
“verwonderlyke en groote kragt, dat het
“hooglyk te beklagen is, dat geen Euro-
“pisch heelmeester sig tot nog toe aange-
“legt heeft, om den aert en de eigenschappen derselver te onderzoeken:
Want ik
“beeld my niet alleen in, maar geloof het
“ook voor vast, dat men met deselve vry
“gelukkiger omtrent de siektens en quaa-
“len sou arbeiden, als met de Europische
“heelmiddelen, om dat deselve, als se
“hier te land komen, haer grootste kragt
“al hebben verlooren, en voor 't meeren-
“deel bedorven zyn. En daar en boven
“ook, om dat onse lichaamen hier te land
“van een andere gesteldheid bevonden wor-
“den, waar door deselve na alle gedagten
“sig beeter na 's landsmiddelen, als de
“Europische, souden schikken.”

Wat my betreft, ik durve verzekeren, dat ik verscheiden

geneesmiddelen door de neger genees- en heelmeesters met een gewenschten uitslag hebbe zien in 't werk stellen. Ik heb ze de bast van de *Goeyave wortelen*, de *Cortex simarouba*, en andere *simplicia*, welke op verscheiden plaatsen van *Guinee* in 't wild groeyen, met niet minder oordeel als voordeel, in de *Diarrhoea* en *Dysenteria* zien gebruiken; ik heb ze aanmerkelyke genezingen zien verrichten door het *Emphysema artificiale* of opblazinge van 't vetvlies (m); en ik heb ze zieken uit de kaken des doods zien redden door vryvingen; door smeeringen, van olyphantsmerg, natuurlyke balsemen, van palm-olie en andere middelen, als meede door baaden, ende lyders eenigen tyd in 't warme zand te doen leggen.

EINDE

Voetnoten

(a) Indien dit al eens plaats mocht hebben gehad hebben, is 't alleen door de list en kunstnaryen der negeren geschiedt; en de zulken, betrapt zynde, worden volgens 's lands wetten altoos zwaar gestraft.

(b) Historische Beschryvinge der Reizen. Vde Deel.

(c) Men heeft reden om te gelooven, dat de veelwyvery de voortteeling van het menschelyk geslacht begunstigt in die landen, alwaar meer vrouwen dan mannen zyn: En dit heeft op Guinee plaats, eensdeels door het groot getal mannen welke in den oorlog sneuvelen, en anderendeels om dat het getal der vrouwen welke uit *Africa* gevoerd worden veel kleinder is dan het getal der mannen. Maar in de landen daar meer mannen dan vrouwen gevonden worden, zal de veelwyvery aan de voortteeling altoos nadeelig zyn.

(d) Het eenstige dat ik, nopens dit onderwerp, by de authouren hebbe kunnen vinden, is by BOSMAN, in zyne beschryvinge van de slavekust, pag. 45. "Zy

"werden, zegt hy, op het allernauwkeurigst besigtigt

"en betast, tot het aldeminste lid dat zy aan hun lich-

"haam hebben, en dat moedernaakt, so wel de vrou-

"wen als mannen, sonder eenig onderscheid, of schyn

"van de minste schaamte. De geene nu, die voor

"goed gekeurd werden, steld men nu aan een kant; En

"de andere, aan welke men eenig mangel of gebrek

"bespeurd, werden uitgeschooten, en onder de ge-

"brekkige, of makrons, so als wy se hier noemen,

"gereekend; te weeten die boven de vyf en dertig jaaren oud syn, of die aen armen,

"beenen, handen of voeten zyn verminkt; ook die een tand quyt syn; die gryse haren

"hebben, of vliessen op de oogten hebben; alle de geene die met venus-ziekte syn

"besmet, en veelderhande qualen meer.

"Deze beschryvinge is voldoende voor een koopman, maar geeft zeer weinig licht aan

"den heelmeeester.

(e) Ik zoude hier voorbeelden kunnen byvoegen, waar uit blyken zoude dat zulks meermalen is geschiedt, doch achte het onnoodig.

(f) Een breedvoerig bericht van deze vernuftige uitvindingen wordt gevonden in 't werk van den Heer DU HAMEL, *Baak der gezondheid voor de zeevaardenden*.

(g) De eenstige reden waarom 'er een groot getal slaven in een klein schip gevoerd wordt, is, om dat de recognitie aan de W.I. Compagnie gerekend wordt naar de grootte en lengte van 't schip, zoo dat de redery

evenveel betaalt of 'er veel of weinig slaven in gehandeld worden. Het zoude, myns oordeels, beter

(h) Sommige scheeps-bevelhebbers laten 's nachts balien tusschen-deks plaatsen, waar in de slaven hun gevoeg doen. Dit is een gewoonte die geenzins te pryzen is, wyl de stank, welk daar door in 't schip veroorzaakt wordt, niet dan zeer nadeelig voor de gezondheid kan zyn.

(i) Voorreden van den Heer LULOSS op het werk van den Heer DU HAMEL, 't welk tot opschrift heeft, *Baak der gezondheid voor de zeevarenden*. Zynde eene verhandeling welke niet alleen door alle de scheeps-bevelhebbers, maar ook door alle de heelmeesters verdient met oplettenheid gelezen te worden.

(j) Pag. M. 105

(k) Men zoude noch hier by kunnen voegen de korte beschryvinge en geneeswys der ziekten die veelzins in de Heirlegers voorkomen, door den Baron VAN SWIETEN, welk insgelyks voor de zeevarende heelmeesters van zeer veel nut kan zyn.

(l) Als BOSMAN, beschryving van Guinee; het vyfde deel van de historische beschryvingen der reizen, enz.

(o) 2.deel, pag. 7.

(m) Zie het 6. deels 2. stuk der verhandelingen van de Hollandsche Maatschappye der Wetenschappen; als mede een bericht van het goed gevolg dezer operatie in het 8.deels 2. stuk.